

Sant Pere de Vilamajor

Sant Pere de Vilamajor

Ubicació

Comarca:	Vallès Oriental
Lloc/Adreça:	Església de Sant Pere. Plaça de l'Església s/n, 08458, Sant Pere de Vilamajor.
Alçada:	305 m
Coordenades:	
Latitud:	41.68416
Longitud:	2.38811
UTM Est (X):	449075
UTM Nord (Y):	4614891

Classificació

Número de fitxa	08234-2
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Gòtic Renaixement
Segle	XVI
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL. 4392-I Acord Ple Consell Comarcal 18/05/11.
Número inventari	Sí, IPA.: 29454.
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	9251101DG4195S0001LY
Fitxes associades:	
Torre Roja	
Autoria de la fitxa	Virgínia Cepero González
Data de registre de la fitxa:	dv., 29/01/2016 - 01:00

Descripció

L'església de Sant Pere de Vilamajor és un temple de grans dimensions d'estil gòtic tardà amb elements renaixentistes. Fou construïda entre els anys 1558 i 1610.

Consta d'una gran nau central, que es suporta amb contraforts, dos cossos laterals amb capelles, i una torre comunidor. Té dues sagristies a banda i banda de l'absis, amb accés des de la capçalera. La de ponent és de planta quadrada i la de llevant s'adapta al traçat del carrer, amb unes dependències annexes i un accés independent des de l'espai exterior.

Està construïda a base de murs de càrrega realitzats amb mamposteria de pedra i morter de calç.

El temple està orientat en direcció nord sud, amb l'accés a migdia. La fàbrica de l'església, la nau i l'absis que és octavat exteriorment, està sostinguda per contraforts.

Pel que fa a l'interior del temple, consta d'una nau amb vuit capelles laterals.

El sostre de la nau principal està format per voltes de maó recolzades en arcs de creueria i nervis de pedra granítica tallada, que conflueixen en les claus de pedra, decorades amb la representació de Sant Pere, l'Anunciació, Sant Antoni, la Verge i Sant Francesc, i mènsules senzilles. La coberta de la nau principal és a dues vessants, formada per una estructura de bigues de fusta, recolzades sobre les parets i sobre uns pilars d'obra, situats en el eix de la nau sobre els arcs transversals. Sobre l'estructura de bigues i travesses de fusta, hi ha les llates, sobre les que descansen directament les teules, amb la disposició tradicional anomenada llata per canal. D'aquesta manera, entre les voltes i la coberta, queda un gran espai, tipus golfes o sota coberta, que fa de cambra ventilada entre l'interior i l'exterior, al que s'hi accedeix des de la torre comunidor.

La nau central té una alçada de 10 m, i les naus laterals tenen aproximadament la meitat d'alçada. El sostres de les capelles laterals estan realitzats amb el mateix sistema constructiu, proporcionat a la mida dels espais, amb claus amb la representació del titular al que es venera: a ponent, la Verge del Roser, la Puríssima, Sant Isidre i la Mare de Deu del Carme i, a llevant, el Sant Crist, la Mare de Deu de Montserrat i Sant Josep. El sostre de l'escala que condueix al cor i els sostres dels dos nivells del cos del comunidor, estan realitzats amb voltes de canó de mig punt. La volta sobre de l'escala del cor és de totxo a plec de llibre.

L'interior de l'església té un revestiment uniforme, realitzat durant les reformes de la dècada dels anys 90 del segle XX, format per un arrebossat pintat de color crema. Les arestes dels murs de les capelles, els arcs i nervis de les voltes són de pedra vista.

L'antiga capella de Sant Joan i Sant Jaume comunica amb la capella del Santíssim, construïda l'any 1912, que es troba adossada al temple (segueix a apartat observacions).

Observacions:

A la cantonada sud-oest de l'església, es troba el comunidor, una torre de planta rectangular d'uns vint metres d'alçada. S'hi accedeix des de l'interior de l'església, per un portal situat sobre el cor, que dona accés a una petita sala, amb una finestra oberta a la façana de ponent. Hi ha una escala de cargol que dona accés als pisos del comunidor: a una petita sala amb una finestra a la façana principal, a la sotacoberta de l'església i, finalment, al comunidor pròpiament dit, situat a l'últim pis. El comunidor té una finestra a cada façana, per controlar els punts cardinals i, a cada angle interior de les cantonades, hi ha fixats uns receptacles per a l'aigua beneïda. Els sostres dels diferents nivells de la torre comunidor, són de maçoneria de pedra amb encofrat de canyís. La coberta, que és inaccessible, és de teula ceràmica àrbiga, a una sola vessant, i coronada amb un merlet de maó, a cada cantonada i un central a les façanes nord i sud. Les finestres i cantoneres són fetes amb carreus de granit.

La coberta de la nau és de teula àrab a dues vessants, amb el carener perpendicular a la façana, que es troba orientada a migdia. Les cobertes de les capelles laterals són també de teula i tenen un sol pendent que va des dels murs que defineixen la nau principal cap a l'exterior.

La façana principal presenta un portal d'estil neoclàssic que té, a ambdós costats, sengles columnes de fust llis amb capitells corintis, fris senzill i permòdols florals, i el frontó és partit, d'estil neoclàssic. Els permòdols prenen forma de capitell dòric-toscà, a l'imposta dels arcs de les capelles es reproduïxen la mateixa motllura de capitell, i s'estén el frontis del contrafort. Al costat esquerre del portal i a mitja alçada, hi ha una còpia de la làpida d'Orila, el primer prevere conegut de la parròquia.

A la façana de llevant, hi ha una portada emmarcada per pilastres estriades i arquitrav de formes clàssiques.

El revestiment exterior de l'església està format per un antic arrebossat de calç i sorra. A la façana principal encara es conserven restes de pintura de calç.

Entre els anys 1993 i 2000 es van dur a terme les obres de restauració integral del temple, amb la col·laboració del Centre d'Art La Rectoria. Les valuoses aportacions dels artistes contemporanis que hi van participar, relacionats amb aquest centre, van convertir l'església de Sant Pere de Vilamajor en un destacat museu d'art religiós contemporani.

Cont. Història: El 20 de juliol de l'any 1936, durant la Guerra Civil Espanyola, els membres d'un Comitè Revolucionari de Granollers, van espoliar i cremar l'església de Sant Pere de Vilamajor, i van destruir moltes obres d'art com el retaule de l'altar major de Joan Gascó, les pintures de Jaume Ferrer i d'altres pintors, dauradors, fusters, ferrers. Pompeu Fabra i Poch, que estava vivint a una de les cases del conjunt modernista de can Cortès, va intentar convèncer a aquests exaltats antireligiosos per a que desistissin de l'escomesa, recordant el valor històric i cultural de l'església, però no va poder aturar-los. L'any 1993 es van iniciar les obres de restauració integral del temple, amb la col·laboració del Centre d'Art La Rectoria.

D'altra banda, durant l'any 2014 es va dur a terme una excavació arqueològica a la plaça de l'Església, que va permetre documentar els vestigis d'un mur i d'una tomba antropomorfa afectada pels fonaments de la Torre Roja, que podrien formar part dels fonaments de l'església regida pel prevere Orila (preromànica), o de l'església romànica que existia fins a la construcció de l'actual temple, i la tomba formaria part de la sagrera del temple primitiu.

Història

Segons la historiografia tradicional, durant el període alt medieval, a Vilamajor, hi va viure una comunitat humana resident de forma estable, que gaudia dels beneficis d'una petita església, vinculada probablement al repoblament d'aquest territori.

Una valuosa resta epigràfica que ha estat interpretada com la constatació d'aquesta hipòtesi és la làpida del prevere Orila, procedent del temple primitiu, on hi ha inscrit: "Hic requiescit Orila presbiter vixit annos LXXX, obiit era DCCCCX", és a dir, aquí reposa el prevere Orila que va viure 80 anys i va morir l'any 910 de la era hispànica, corresponent a l'any 872 del nostre còmput actual.

Al segle X, l'antiga església preromànica va ser substituïda per una església romànica, per a poder donar servei a una població que anava en augment. Segons els recents estudis històrics de David Galí i Raquel Lacuesta (vegeu bibliografia), l'església altmedieval, que ocupava el mateix indret que l'actual, era de dimensions molt més petites, amb orientació est-oest.

Un valuós testimoni documental del segle X és la requesta del levita Ervigi (Arxiu Fidel Fita), que fou estudiada per Anscari M. Mundó. L'any 897, després de la mort del comte de Barcelona, Guifré el Pelós, a mans dels sarraïns, es produïren ràtzies que assolaren el Barcelonès i el Vallès. És probable que vers l'any 900, a Vilamajor, un cop cessat el perill, tornés la població que havia fugit al sector montsenyenc, potser reforçada amb famílies traslladades del Ripollès (MUNDÓ, 1961:48-67), i es restauressin les cases, es refessin els conreus i es construís una nova església, en substitució de la vella de l'època del prevere Orila. Segons el que consta al pergami, el levita Ervigi, rector de la parròquia de Vilamajor cap a l'any 950, desitjós de refer el patrimoni terrer de l'església, va convocar una assemblea de parroquians als que va

exigir, sota amenaça d'excomunió i anatema, que ratifiquessin un per un els béns que anys enrere havien donat a l'església.

En la fundació de l'església romànica de Sant Pere de Vilamajor hi va tenir relació el comte de Barcelona Ramon Berenguer I. L'any 1079 va donar a Ramon Berenguer II i Berenguer Ramon II la quarta part de les rendes de l'església. L'any 1108 Ramon Berenguer III va donar les capellanies que tenia en el bisbat de Barcelona pel seu avi a la catedral de Barcelona i al bisbe Ramon. Des d'aquell moment, el temple de Vilamajor fou servit per dos beneficiats, els hebdomadaris o domers, que alternaven el servei pastoral per setmanes.

Entre els anys 1558 i 1610 es va construir una nova església, que es la que es conserva en l'actualitat, perquè la antiga era vella i havia quedat petita per a la multitud de gent que hi acudia.

Segons la documentació de l'època, el nou temple es va bastir en el lloc del vell i també ocupant una part del cementiri, per a construir l'absis, al qual fou traslladat el Santíssim Sagrament des de l'església antiga per celebrar els primers oficis. També es va derruir l'antiga església fins als fonaments, aprofitant-se les pedres per a la construcció de la nova. Així, l'absis va orientar-se a nord i la construcció de la nau principal va avançar cap a sud, on hi havia el temple antic, orientat de forma canònica, de llevant a ponent, i situat a tocar del campanar, que romanía exempt.

Bibliografia

- AA.DD. (1991). Catalunya Romànica, vol. XVIII: El Vallès Occidental i el Vallès Oriental. Barcelona: Ed. Gran Enciclopèdia Catalana, p. 420-421.
- AVENTÍN i PUIG, M. (1990). Vilamajor (872-1299). De la fi del sistema antic a la consolidació del feudalisme. Sabadell: ed. AUSA, p. 19-20.
- CAMARASA, M. (2000) "L'església de Sant Pere de Vilamajor". La Veu d'en Pelideu, núm. 9. Sant Pere de Vilamajor: equip redactor de la revista, p. 14-16.
- COMAS i DURAN, P. (1994). Esglésies i ermites del Montseny i del seu entorn. Cardedeu: Casal de Cultura Dr. Daurella de Cardedeu. Copysa, p. 40.
- DOÑATE ARQUITECTES ASSOCIATS (2011). Catàleg de béns a protegir. POUM. Sant Pere de Vilamajor: Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor.
- GALÍ, D.; LACUESTA, R. (2014). Estudi històric del conjunt monumental format per l'església parroquial de Sant Pere de Vilamajor i el seu campanar exempt. Barcelona: Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL), Diputació de Barcelona.
- GALLARDO, A. (1938). Del Mogent al Pla de la Calma. Barcelona: Impremta Comas, p. 69-73.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA (1989). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (Sant Pere de Vilamajor).
- MASAGUÉ i TORNÉ, J.M^a (2003). "L'església de Sant Pere de Vilamajor". XXIV Ronda Vallesana: Sant Pere de Vilamajor. Sabadell: Unió Excursionista Sabadell, p. 27-38.
- NOGUÉS, J; CAMPUZANO, LI. (2015). Memòria de la intervenció arqueològica realitzada a la Plaça de l'Església de Sant Pere. Sant Pere de Vilamajor (Vallès Oriental). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Inèdita.
- POCH i RUESTES, J. (2010). Vilamajor: un poble forjat per comtes, capellans, pagesos i menestrals: aportació a la seva història. Sant Pere de Vilamajor: Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor, p.129-161.
- SANZ BOTEY (2015). Pla Director de l'església de Sant Pere de Vilamajor. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL). Diputació de Barcelona. Àrea de Territori i Sostenibilitat.

